

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝ.

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ
Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΜΙΛΤΟΣ ΣΥΡΜΟΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, Προτρεπτικός προς Θεμισώνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλεόν θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως. Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιῶσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνῃ ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχοῦσης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α) «... τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις»: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία «αὐτοῖς»; (μονάδες 2)

β) «χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία «αὐτῇ»; (μονάδες 2)

A2. Με βάση το αρχαίο κείμενο, για καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις να γράψετε το γράμμα Σ, αν είναι σωστή, ή το γράμμα Λ, αν είναι λανθασμένη (μονάδες 3), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας

γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3).

- (i) Το σώμα και τα μέλη του σώματος είναι όργανα στην υπηρεσία του ανθρώπου, που χρησιμοποιούνται σε κάθε περίπτωση με σωστό τρόπο.
- (ii) Ο Αριστοτέλης δεν θεωρεί απαραίτητο ο άνθρωπος να φιλοσοφεί.
- (iii) Η φιλοσοφική γνώση προσφέρει οφέλη και στον δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο των ανθρώπων.
- (iv) Η φιλοσοφία δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να συλλάβει διανοητικά το ολικό αγαθό.
- (v) Η φιλοσοφία εμπεριέχει την ορθή κρίση που κατευθύνει αλάνθαστα τις πράξεις μας.

Μονάδες 10

B1. Ποιον ρόλο διαδραματίζει ο λόγος στην ψυχή και τη ζωή του ανθρώπου και ποιες εκφράσεις του κειμένου απηχούν την εμπιστοσύνη των Ελλήνων στην ικανότητα της ανθρώπινης λογικής, στον ορθό λόγο;

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τις γνώσεις σας από τη σχολική εισαγωγή:

1. Στους πλατωνικούς διαλόγους, ο συνομιλητής του Σωκράτη εκθέτει κατ' αρχάς μία άποψη για το θέμα που πρόκειται να συζητηθεί, την οποία ο ίδιος θεωρεί ολοκληρωμένη και θεμελιωμένη.
2. Ο Σωκράτης μηνύθηκε, γιατί δεν πίστευε στους θεούς.
3. Η ειρωνεία του Σωκράτη έχει στόχο ακόμα και τον χρησμό του Απόλλωνα, αφού ισχυρίστηκε πως δεν αξίζει τον τίτλο του σοφότετου.
4. Ο Σωκράτης, όπως και οι σοφιστές, αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων, αναζητά την πρώτη αλήθεια, την αναλλοίωτη, που δεν επηρεάζεται από τις συνθήκες, που δεν εξαρτάται από τον άνθρωπο.
5. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε από τον Μέλητο, έναν πλούσιο βυρσοδέψη.

Μονάδες 10

B3. α) Να γράψετε για καθεμιά από τις λέξεις «**υποκείμενα**» και «**ἐπιστήμαι**» μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, με την ίδια λέξη σε

οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμός), με διαφορετική, όμως, σημασία από αυτή που έχουν στο κείμενο. (Μονάδες 4)

β) Με ποιες λέξεις του κειμένου συνδέονται ετυμολογικά οι λέξεις **κατάκοιτος, απουσία, αδιαθεσία, λοχαγός, διάταγμα;** (Μονάδες 6)

Μονάδες 10

B4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος όταν σπάζει τη σχέση του με τον νόμο και τη δικαιοσύνη γίνεται το χειρότερο από όλα τα όντα.

Αριστοτέλους Πολιτικά, Α2, 15-16

Γιατί όπως ο άνθρωπος είναι το ανώτερο από όλα τα όντα όταν φτάνει στην τελειότητα του, έτσι όταν σπάζει τη σχέση του με τον νόμο και τη δικαιοσύνη γίνεται το χειρότερο από όλα. Δεν υπάρχει πιο ανυπόφορο και πιο ολέθριο πράγμα από την αδικία που διαθέτει όπλα. Ο άνθρωπος, από την άλλη, γεννιέται εφοδιασμένος από τη φύση με όπλα [τα φυσικά του πάθη, ο λόγος (νους), η γλώσσα] για να υπηρετήσει τη φρόνηση και την αρετή, που όμως μπορεί να τα χρησιμοποιήσει εξ ολοκλήρου και για αντίθετους σκοπούς. Γι' αυτό ο δίχως αρετή άνθρωπος είναι από όλα τα όντα το πιο ανόσιο και το πιο άγριο, το χειρότερο από όλα στις ερωτικές απολαύσεις και στις απολαύσεις του φαγητού. Η δικαιοσύνη είναι στοιχείο συστατικό της πόλης είναι αυτό που συγκρατεί την τάξη στην πολιτική κοινωνία.

Αντλώντας στοιχεία και από το παραπάνω απόσπασμα να εξηγήσετε γιατί ο Αριστοτέλης στο κείμενο αναφοράς υποστηρίζει: «τούτων δ' επικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις».

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Ξενοφών Έλληνικά, Δ', 2,1-4)

Ο Αγησίλαος, βασιλιάς της Σπάρτης, ενώ βρίσκεται στη Θήβα και συγκεντρώνει δυνάμεις για να εκστρατεύσει στην Ασία, παίρνει την εντολή από τον απεσταλμένο της Σπάρτης, Επικυδίδα, να σπεύσει να βοηθήσει την Σπάρτη που βρίσκεται σε κίνδυνο.

Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθύς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Αἰγισίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχει καὶ

ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι. [4.2.3] ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν, ἐνθυμούμενος καὶ οἴων τιμῶν καὶ οἴων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε **τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα**, καὶ εἶπεν ὅτι ἀναγκαῖον εἶη **βοηθεῖν** τῇ πατρίδι· ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ᾧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι **πράξων** ὧν ὑμεῖς δεῖσθε. [4.2.4] Ἀκούσαντες ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τὰκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. [4.2.5] Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. ὁ δ' Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὐξενον **ἀρμοστήν** καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναίτο διασφάζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὁρῶν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν, ἣτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἐπιστέλλω = δίνω εντολή

ὡς τάχιστα = ὅσο το δυνατόν πιο γρήγορα

χαλεπῶς φέρω = στενοχωριέμαι

ἐπιλανθάνομαι = λησμονῶ, ξεχνῶ

παρέσομαι : του ρήματος **πάρειμι** = βρίσκομαι κοντά

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «**Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα ... πράξων ὧν ὑμεῖς δεῖσθε.**»

Μονάδες 20

Γ2. Ποια ἦταν ἡ ἀντίδραση τοῦ Ἀγησιλάου, ὅταν τοῦ ἀνακοινώθηκε ἡ ἀπόφαση τῆς Σπάρτης γιὰ ἀμέση ἐπιστροφή του στη Σπάρτη, καὶ ποια ἡ ἀντίστοιχη ἀντίδραση τῶν συμμάχων του;

Μονάδες 10

Γ3. α. «εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες»: Να βρεθούν δύο ρηματικοί τύποι αορίστου β' και να γραφούν στο β' ενικό προστακτικής αορίστου β' και στο απαρέμφατο αορίστου β'. (μονάδες 4)

Γ3. β. Να γράψετε τους παρακάτω όρους στον τύπο που ζητείται :

τούτοις : γενική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος

εἶναι : απαρέμφατο μέλλοντα

συγκαλέσας : γ' πληθυντικό οριστικής αορίστου στην ίδια φωνή

όρων : β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

σύμμαχοι : δοτική πληθυντικού αριθμού

ύμων : στη δοτική πληθυντικού αριθμού στο γ' πρόσωπο (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους: **ταῦτα, εὐθύς, τὰ παραγγελόμενα, βοηθεῖν, πράξων, ἀρμοστήν.** (μονάδες 6)

β. «**τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχοι**»: Να αναγνωρίσετε αναλυτικά τη δευτερεύουσα πρόταση στο χωρίο που δίνεται (εἶδος, ρόλο, εισαγωγή, εκφορά). (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!